

CO SŁYCHAĆ?

INFORMATOR POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO - MARZEC 2016

XVII Wielkopiątkowa Droga Krzyżowa 2016

Zapraszamy do wzięcia udziału w XVII Wielkopiątkowej Drodze Krzyżowej organizowanej przez Miejski Klub Górski „Carpatia”, która odbędzie się 25 marca 2016 r. na trasie Jurków-Mogielica.

Radosnego Alleluja ! dla wszystkich członków i sympatyków
Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego życzy Prezes PTT
Józef Haduch

Autor: Wacław Boratyński

Karta pocztowa ze zbiorów Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem im. dra Tytusa Chałubińskiego

JÓZEF HADUCH (ZG PTT)

Relacja z XII posiedzenia prezydium Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie

W dniu 27.02.2016 roku w sobotę odbyło się XII posiedzenie prezydium ZG PTT, tym razem na Wydziale Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Na początku posiedzenia Skarbnik PTT przedstawiła aktualny stan finansów PTT oraz stan zaawansowania w zakresie opracowania sprawozdania finansowego ZG PTT, omówiono także konieczność opracowania jednolitego sprawozdania finansowego z IX kadencji dla całego PTT. Przedyskutowano sprawozdanie merytoryczne z działalności ZG i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w IX kadencji w latach 2013–2016. Uzgodniono pisemne wystąpienia do Ministerstwa Ochrony Środowiska w sprawie Puszczy Białowiejskiej i utworzenia Turnickiego Parku Narodowego oraz do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie niebezpieczeństwa od quadów i motokrosów na pieszych

szlakach turystycznych w górach. Poinformowano też o pozytywnych działaniach władz Zakopanego w celu poprawy stanu ekologii pod Tatrą, o które to pisemnie występowaliśmy. Omówiono aktualny stan zaawansowania w zakresie opracowania „Pamiętnika PTT” t. 24, którego początek dystrybucji przewidziano na X Zjeździe PTT w czerwcu w Zakopanem. Ustalono wstępnie, że tom 25 PPTT poświęcony będzie prof. Marianowi Smoluchowskiemu i innym wybitnym ludziom nauki związanymi jednocześnie z PTT. Omówiono kolej-

Uczestnicy posiedzenia prezydium Zarządu Głównego przed budynkiem Wydziału

ne działania organizacyjne w celu sprawnego przeprowadzenia X Zjazdu PTT w Zakopanem. Zapoznano wstępnie z przewidywanym programem obchodów 35-lecia reaktywowania PTT i uczestnictwie PTT w II Zjeździe Karpackim w Sanoku. Omówiono stan zaawansowania modernizacji lokalu PTT. To w skrócie najważniejsze tematy poruszone na kolejnym posiedzeniu prezydium ZG PTT. ■

Przedpłaty na 24. tom „Pamiętnika PTT”

Na przełomie maja i czerwca br. drukowany będzie kolejny, już 24. tom „Pamiętnika PTT”, by jego uroczysta premiera przypadła na X Zjazd Delegatów PTT. W tej chwili kończą się prace redakcyjne nad naszym rocznikiem, którego tematem przewodnim będą w tym roku Bałkany.

Wprowadzenie w temat Bałkanów przygotował Stjepan Jurasović, a o geologii całego półwyspu pisze prof. Jerzy Lefeld. Nie zabraknie też informacji turystycznych, które w swoich artykułach uwzględnił Szymon Baron („Korona Bałkanów”), Wojciech Szarota („Mniej znane góry Bałkanów”) oraz Kinga i Piotr Kucharscy („Bułgarskie impresje”).

W rozdziale „Człowiek i góry” będziemy mieli okazję przeczytać trzecią część wspomnień Jerzego Sawickiego, znane przedwojennego taternika i członka honorowego PTT oraz poświęcone Wołochom, ludowi pasterskiemu przybytemu z Bałkanów opracowanie Barbary Rosiek pt. „Tradycje pasterskie w Beskidach”.

Z „Dziedzictwa”, dzięki Wojciechowi Gąsienicy-Byrcynowi dowiemy się o śpiewkach podhalańskich, w których pojawia się polowactwo, natomiast Janusz M. Ślusarczyk przybliży źródła poznania Żywieczyzny.

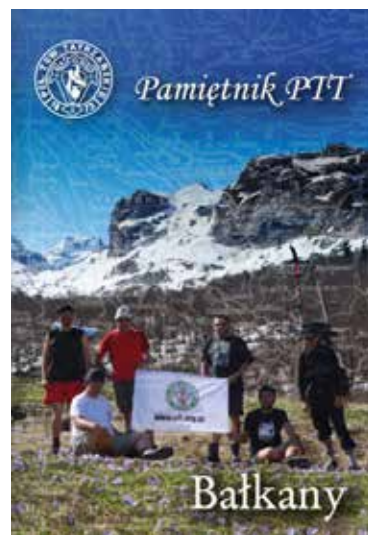
W „Ocali od zapomnienia” Jan Skłodowski przybliży nam jedną z legend Huculszczyzny oraz opisuje schronisko WKN w Rafajłowej, natomiast Józef Durden przybliży sekcje fachowe Towarzystwa Tatrzańskiego. Ten rozdział uzupełnia opracowanie Roberta Słonki na temat podżywieckich wsi, które zostały przed pół wiekiem zalane przez wody Jeziora Żywieckiego.

Z „Varii” dowiemy się co nieco o Orient Expressie, przejeżdżającym przed laty przez Bałkany oraz Słowińskim Parku Narodowym (oba teksty J. Haducha), a także przeczytamy opowiadanie aktywnego literacko członka radomskiego oddziału PTT Janusza Eksnera pt. „Ostatni wyczyn słupa”.

Tom uzupełniają tradycyjne działy, jak „Rocznice”, „Z kroniki żałobnej”, „Recenzje” oraz „Kronika PTT”, w której każdy członek naszego Towarzystwa będzie mógł poczytać o wydarzeniach, w których brał udział.

Już teraz zachęcamy, by dokonać przedpłaty na 24. tom „Pamiętnika PTT”. Dokonując wpłaty 20 zł na konto ZG PTT: 47 1130 1150 0700 0000 0005 4585, należy wpisać w tytule przelewu „Pamiętnik PTT, t. 24 – przedpłata”. Termin dokonywania przedpłat mija 30 kwietnia 2016 r.

Redakcja

Z życia Oddziałów

SZYMON BARON (O/Bielsko-Biała)

Nowe Szkolne Koło PTT w Kozach

11 marca 2016 r. obie koziańskie szkoły podstawowe gościły członków Oddziału PTT z Bielska-Białej, którzy specjalnie dla uczniów przygotowali i przeprowadzili warsztaty poświęcone bezpieczeństwu na górskich szlakach. Okazją była nieprzypadkowa, bowiem z inicjatywy sekretarza miejscowego Koła PTT, Anny Kózki-Filarskiej, w Szkole Podstawowej nr 2 im. Stanisława Staszica w Kozach utworzone zostało Szkolne Koło PTT przy bielskim oddziale.

Po dwóch godzinnych wykładach, w których wzięli udział wszyscy uczniowie klas IV-VI, spotkaliśmy się w szkolnej auli na uroczystej inauguracji działalności Szkolnego Koła. Prezes bielskiego PTT, Szymon Baron, przybliżył krótko historię naszego Towarzystwa i jego działalność, po czym z rąk starszych stażem kolegów z PTT, będących zarazem uczniami szkoły, Filipa i Marii Filarskich oraz Wiktorii Puchalskiej, członkowie SK PTT otrzymali pamiątkowe breloczki z logiem PTT oraz książeczki "Śladami bielsko-bialskiego

Fot.: Anna Kózka-Filarska - PTT K/kozy

PTT". Wiceprezes Oddziału Tomasz Rakoczy wraz z sekretarzem Katarzyną Talik wręczyli nowo przyjętym członkom naszego Towarzystwa legitymacje członkowskie, a swoje gratulacje dołożyli także p. Maria Sitarz, wicedyrektor szkoły i Miłosz Zelek, prezes Koła PTT w Kozach.

Szkolne Koło PTT przy Szkole Podstawowej nr 2 im. Stanisława Staszica w Kozach w dniu utworzenia liczy 13 uczniów, a jego opiekunem jest Anna Kózka-Filarska.

Serdecznie dziękujemy w tym miejscu Ani za pomysł założenia Szkolnego Koła

Pamiątkowe z zebrania założycielskiego SK PTT przy Szkole Podstawowej nr 2 w Kozach

PTT oraz zaangażowanie w jego realizację, a wszystkim członkom Koła życzymy wiele satysfakcji z górskich wycieczek.

W czwartek, 17 marca 2016 r. odbyło się zebranie członków SK PTT, na którym wybrano władze Szkolnego Koła w składzie: Maria Filarska (prezes), Piotr Kołodziejczyk (viceprezes), Natalia Bednarczyk (sekretarz) i Michał Handzlik (skarbnik). ■

SZYMON BARON (O/Bielsko-Biała)

Nowe władze Koła PTT w Kozach

Zarząd Koła PTT w Kozach, od lewej: Grzegorz Ryszawy, Miłosz Zelek, Tomasz Węgrzyn, Dariusz Marek i Anna Kózka-Filarska

Niepostrzeżenie minęły już trzy lata od powołania Koła w Kozach przez Oddział PTT w Bielsku-Białej, koniecznym było więc zorganizowanie walnego zebrania członków.

3 marca 2016 r. o godz. 19:30, bezpośrednio po zakończonej prelekcji z cyklu „... z pierwszej ręki” zebraliśmy się w sali konferencyjnej Pałacu Czeczów, by wysłuchać sprawozdań za mijającą kadencję oraz wybrać nowe władze Koła. Zebraniu przewodniczył prezes koła Miłosz Zelek. Na początek wiceprezes Tomasz Węgrzyn odczytał sprawozdanie merytoryczne Zarządu Koła, a skarbnik Dariusz Marek zreferował sprawy finansowe. Sprawozdanie zostało jednogłośnie przyjęte.

W wyniku przeprowadzonych wyborów, zebrani postanowili nie zmieniać składu Zarządu, lecz rozszerzyć go o dodatkową osobę. Tym sposobem w skład Zarządu Koła PTT w Kozach weszli: Miłosz Zelek (prezes), Tomasz Węgrzyn (viceprezes), Anna Kózka-Filarska (sekretarz), Dariusz Marek (skarbnik) i Grzegorz Ryszawy (członek zarządu). Serdecznie gratulujemy wyboru i życzymy wielu ciekawych pomysłów i inicjatyw w nadchodzącej kadencji.

Na koniec zebrania dyskutowaliśmy także na temat planu wycieczek oddziałowych, pomysłów na nowe inicjatywy oraz wspólnych przedsięwzięciach. ■

ZARZĄD KOŁA PTT W OŚWIĘCIMIU

Nowa siedziba Koła PTT w Oświęcimiu

Z radością informujemy, że decyzją Prezydenta Miasta Oświęcim Janusza Chwiruta udostępniono nam pomieszczenia w Centrum Organizacji Pozarządowych w Oświęcimiu przy ul. Partyzantów 1. Nowy lokal stanowi pierwszą w historii oświęcimskiego PTT oficjalną siedzibę.

W pierwszych latach działalności Oddziału w Oświęcimiu, począwszy od marca 1992 roku, spotkania członków PTT odbywały się raz w miesiącu w salce domu katechetycznego przy parafii św. Maksymiliana Męczennika. Później, gdy liczba członków zmalała, a Oddział przekształcił się w Koło, siedzibą stało się prywatne mieszkanie ówczesnego Prezesa śp. Cz. Klimczyka. Po wznowieniu i ożywieniu działalności w 2015 roku spotykaliśmy się w Bibliotece Galerii Książki w Oświęcimiu, która udostępniła aulę na spotkania organizacyjne i prelekcje.

W budynku przy ul. Partyzantów będziemy spotykać się regularnie w trzecią środę każdego miesiąca w godzinach 18-20. Zapraszamy wszystkich członków i sympatyków na spotkania w nowej siedzibie (najbliższe 16 marca). ■

JÓZEF HADUCH (na podstawie materiałów Willa Atma MN Kraków)

40 lat Muzeum Karola Szymanowskiego - willa „Atma” w Zakopanem

Willa „Atma” to jedyne w świecie muzeum biograficzne Karola Szymanowskiego (1882–1937) – w 1974 roku przekazano ją Muzeum Narodowemu w Krakowie, a już dwa lata później, 6 marca 1976 roku, udostępniono publiczności. W dniu 40. Urodzin „Atmy”, w niedzielę 6 marca 2016 roku odbył się recital fortepianowy Szymona Nehringa, wyróżnionego finalisty i laureata Nagrody Publiczności 17. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Wśród zaproszonych gości znajdowały się osoby związane z czterdziestoma latami działania Muzeum.

Ukochana przez kompozytora – jak mawiał – góralska „chałupa” wciąż rozbrzmiewa muzyką. Motywem przewodnim comiesięcznych koncertów są utwory Karola Szymanowskiego, jego poprzedników oraz następców, z akcentem na muzykę polską – także tę najnowszą i komponowaną współcześnie. Najbliższy koncert organizowany przez Muzeum Narodowe w Krakowie w „Atmie” odbędzie się 21 kwietnia o godzinie 18:00, będzie to „Cracovia Trio”. Wstęp wolny – serdecznie zapraszamy!

Od 7 marca można też oglądać w „Atmie” szkice Karola Szymanowskiego do baletu Harnasie oraz nowe tablice, autorstwa Teresy Chylińskiej (projekt merytoryczny) i Urszuli Kusek (projekt graficzny), dopełniające stałą ekspozycję

o informację m.in. na temat życia i twórczości kompozytora.

Willa „Atma” zbudowana przez Józefa Kasprusia-Stocha powstała po 1890 r. jako typowy pensjonat, jeden z wielu wznoszonych w Zakopanem na przełomie XIX i XX w. w celu wynajmowania letnikom. To właśnie ówczesnym letnikom zawdzięcza oryginalną nazwę, pochodzącą z sanskrytu i oznaczającą „duszę”. Karol Szymanowski od wczesnej młodości chętnie przebywał w Zakopanem, gdzie pod koniec życia osiadł na stałe, zamieszkując właśnie w Atmie.

W roku 1976 na parterze budynku otwarto ekspozycję poświęconą kompozytorowi, jego związkom z kulturą Podhala i Zakopanego. Większość eksponatów pochodzi z daru siostrzenicy artysty, Krystyny Dąbrowskiej. W 2013 roku „Atma” wkroczyła w nowy etap działalności po generalnym remoncie, przeprowadzonym w ramach projektu „Muzyka pod Tatrami”. Wyposażona została m.in. w multimedia i nowy fortepian.

Fot.: Pracownia Fotograficzna MN Kraków

Fot.: Pracownia Fotograficzna MN Kraków

Krakowski Oddział
Związku Literatów Polskich
i Klub Dziennikarzy „Pod Gruszką”

zapraszają na wieczór autorski

Antoniny Sebesty

Prowadzenie:
Joanna Krupińska-Trzebiatowska

Słowo krytyczne:
Maciej Naglicki

22 marca (wtorek) godz. 18.00
ul. Szczepańska 1

JÓZEF HADUCH

Kolejka na Kasprowy Wierch ma 80 lat

Państwowe Koleje Linowe Górskie (P.K.L.) stały się ważnym czynnikiem w życiu Zakopanego oraz dla rozwoju narciarstwa a poniekąd i turystyki. Znajdują się one pod zarządem Ministerstwa Komunikacji. Kierownictwo ich mieści się w Zakopanem, ul. Kościuszki 2. **KOLEJ LINOWA WISZĄCA KUŹNICE – KASPROWY WIERCH** zbudowana w r. 1936, jest jedną z największych w Europie. Dojazd do Kuźnic, do stacji dolnej autostradą (d.1) 4 km, (autobusem 15 min.) – **TRASA** kolei składa się z 2 odcinków; z Kuźnic (1014 m) na Myślenickie Turnie (1354 m) i stąd dalej na Kasprowy (stacja górna 1956 m, szczyt 1988 m). Łączna długość trasy 4,2 km, różnica wzniesień 940 m. Trasę obsługują 2 pary wiszących wagoników o pojemności po 30 osób każdy, czas jazdy 20 minut, przelotowość kolejki do 180 osób na godzinę w jednym kierunku. **STACJE** są duże nowoczesne kamienne budynki; liny stalowe, po których biegają wagoniki, rozpięte są między nimi na wysokich żelaznych wieżach podporowych (po 3 podpory na każdym odcinku). Stacja szczytowa mieści **RESTAURACJĘ** oraz **SCHRONISKO** turystyczne na 29 miejsc nocl., taras z leżakami, kiosk pocztówkowy, przechowalnię nart i garderoby itp. oraz stację Tatr. Ochot. Pogotowia Ratunkowego P.T.T. którego członkowie-ratownicy

Fot.: Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-G-3825-12

pełnią na szczycie w sezonie zimowym stałe dyżury. Latem pełni stałą służbę na Kasprowym bezpłatny informator wycieczkowy P.T.T. Na szczycie Kasprowego stoi duży kamienny budynek (z wieżą) – jest to **PAŃSTWOWE OBSERWATORIUM METEOROLOGICZNE**.

Taki oto opis kolejki na Kasprowy zawarty jest w *Krótkim Przewodniku*

po Tatrach Polskich i Zakopanem wydany w 1949 roku w Zakopanem, autorem jest Tadeusz Zwoliński. Nie ulega wątpliwości że kolejka przyczyniła się rozwojowi Zakopanego, narciarstwa i turystyki, i do dzisiaj jest jego wielką atrakcją. **Kolejce na Kasprowy Wierch PTT życzy następnych 80 lat istnienia!** ■

JÓZEF HADUCH

Nanga Parbat – zdobyta zimą

26 lutego 2016 roku o godzinie 11:37 czasu polskiego na szczyt 8125 m n.p.m. weszli: Bask Alex Txicon, Włoch Simone Moro i Pakistańczyk Muhammad Ali Sadpara. Kilkadziesiąt metrów przed wierzchołkiem zawróciła Włoszka Tamara Lunger. W ten sposób zakończyła się wieloletnia batalia himalaistów z całego świata dążących do pokonania tej niezdoconej góry. Począwszy od lat osiemdziesiątych XX wieku wypraw było ponad trzydzieści w tym co najmniej połowa to wyprawy polskie. Były zimowe wyprawy pod kierownictwem Andrzeja Zawady, który to właśnie wymyślił zdobywanie najwyższych gór zimą i pod kierownictwem Macieja Berbeki. Aż sześciokrotnie Nangę w zimie atakował Tomasz Mackiewicz i w roku ubiegłym był bardzo blisko osiągnięcia celu, bo był już na wysokości 7800 m n.p.m., ale

Fot.: Internet

musiał ze względu na pogarszające się warunki pogodowe zawrócić. Ale to, Simono Moro po zdobyciu Nangi został samodzielnym liderem w zdobywaniu ośmiotysięczników zimą, bo jest to jego czwarty ośmiotysięcznik zdobyty zimą. Polacy Jerzy Kukuczka, Maciej Berbek oraz Krzysztof Wielicki we-

szli na trzy ośmiotysięczniki. Do zdobycia pozostał jeszcze jeden, K2 druga co do wysokości góra na Ziemi 8611 m n.p.m.

Ciekawe kiedy zakończy się ta zimowa batalia himalaistów i czy uda się zdobycie K2 jako pierwszym naszym polskim himalaistom. ■

Ochrona przyrody w Polsce

Najcenniejsze przyrodniczo rejony to często jednocześnie ekosystemy najbardziej wrażliwe i szczególnie podatne na negatywne wpływy rozwoju turystyki. Parki narodowe, rezerваты przyrody to z jednej strony strefy utworzone w celu ochrony i zachowania unikatowych form oraz zjawisk przyrodniczych czy też krajobrazowych. Z drugiej strony to właśnie te walory przyciągają rzesze turystów, których wizyty nie pozostają bez wpływu na cenę przyrodę. Najbardziej dotkliwie skutki obciążenia turystyką odczuwają obszary nadmorskie (wyspy, wody przybrzeżne, rafy koralowe, laguny, namorzyny i wydmy), wysokogórskie i ekosystemy słodkowodne (stawy, jeziora, bagna). Mając na uwadze ogromny i dynamiczny rozwój turystyki przyrodniczej i jednocześnie dynamicznej i chyba dotychczas niespotykanej w dziejach Polski dynamice jej rozwoju gospodarczego, trzeba być świadomym powstających zagrożeń ekologicznych. Dlatego warto wiedzieć jakie są zasadnicze cele i kierunki ochrony otaczających nas ekosystemów przyrodniczych. Tylko nasze świadome uczestnictwo na polu ochrony przyrody w dobie postępu technologicznego uchroni nasze góry i to co nas otacza przed degradacją środowiska przyrodniczego. Poniżej dla przypomnienia główne cele i kierunki w zakresie ochrony przyrody w Polsce.

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- zachowanie różnorodności gatunkowej organizmów;
- zachowanie dziedzictwa geologicznego;
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów, w szczególności zagrożonych;
- kształtowanie proekologicznych postaw człowieka wobec przyrody;
- przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody.

Pierwszą ideą świadomej ochrony przyrody jest konserwatorska ochrona przyrody, która obejmuje ochronę indywidualną, gatunkową oraz rezerwatową (obszarową).

W Polsce istnieją następujące formy indywidualnej ochrony przyrody:

- pomnik przyrody;
- stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej;
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- użytek ekologiczny.

Ochroną gatunkową obejmuje się najczęściej **endemity** (występujące wyłącznie na stosunkowo niewielkim obszarze lub na jednym stanowisku) oraz **relikty**, czyli przeżytki (wskazują tendencję do wymierania).

Wśród reliktyw wyróżnia się:

- **relikty systematyczne** - gatunek jest jednym z niewielu lub jedynym przetrwałym spośród dawnej licznej grupy systematycznej
- **relikty geograficzne** - pozostałość niegdyś większego zasięgu geograficznego. Ochroną gatunkową obejmuje się też gatunki osiągające w danym regionie granice zasięgu lub znajdujące się na stanowiskach wypowowych.

W ochronie gatunkowej roślin istnieją dwie formy:

- **całkowita** - nie wolno ich pozyskiwać (zrywać, ścinać, usuwać z naturalnych stanowisk, zbierać, nabywać i wywozić za granicę);
- **częściowa** - dotyczy roślin leczniczych i przemysłowych; ich zbiór jest dozwolony tylko na potrzeby odpowiednich zakładów pracy, a obszar eksploatacji i dopuszczalna wielkość zbiorów są ściśle określone.

Ochronia się także strukturę gatunkową flory i fauny poprzez zakaz umieszczania gatunków obcych florze i faunie krajowej. Gatunek obcy w środowisku przyrodniczym najczęściej powoduje zachwianie równowagi danego ekosystemu lub wymarcie rodzimych gatunków flory i fauny.

Ochrona rezerwatowa ma na celu zachowanie określonych warunków niezbędnych dla właściwych gatunków, dla specyficznych nisz. Jej formami są:

- rezerwat przyrody;
- park narodowy;
- park krajobrazowy;
- obszar chronionego krajobrazu.

Obowiązująca w Polsce ustawa przewiduje następujące **formy prawnej ochrony przyrody**: utworzenie parku narodowego, uznanie obszaru za rezerwat przyrody, utworzenie parku krajobrazowego, wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu w planach zagospodarowania przestrzennego, wprowadzenie ochrony w drodze uznania za: pomnik przyrody, stanowisko dokumentacyjne, użytek ekologiczny lub zespół przyrodniczo-krajobrazowy oraz wprowadzenie ochrony gatunkowej roślin i zwierząt.

Park narodowy obejmuje obszar chroniony, wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega całość przyrody oraz swoiste cechy krajobrazu. Wszelkie działania na obszarze parku narodowego podporządkowane są ochronie przyrody i mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi działaniami. Nadrzędnym celem parku narodowego jest poznanie i zachowanie całości systemów przyrodniczych danego terenu wraz z warunkami ich funkcjonowania oraz odtwarzanie zniekształconych i zanikłych

ogniw rodzimej przyrody" (art. 14 ustawy o ochronie przyrody). W Polsce są obecnie 23 PN o łącznej pow. ponad 314 tys. ha, co stanowi około 1% powierzchni kraju (dane z 31. 07. 2002r.).

Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowanie w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemu, w tym siedliska przyrodnicze, a także określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych" (art. 23 ustawy). Rezerwatów jest w Polsce 1307 o łącznej pow. około 150 tys. ha, co stanowi 0,5% powierzchni kraju.

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a jego celem jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju" (art. 24 ustawy). Obecnie w Polsce jest 120 PK, o łącznej pow. prawie 2,5 mln ha, co stanowi 8% powierzchni kraju (bez otulin). Parki krajobrazowe istnieją we wszystkich województwach.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych systemów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej" (art. 26 ustawy). W Polsce wyznaczono już 407 OCK o łącznej pow. ponad 7 mln ha, co stanowi 23% powierzchni kraju.

Ochrona gatunkowa ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, a w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych lub zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, jak też zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej" (art. 27 ustawy). Ta forma ochrony jest stosowana w Polsce od 1868 roku. Listy chronionych gatunków znajdują się w rozporządzeniach Ministra Środowiska z 2001r. możemy je też znaleźć w tzw. "Czerwonych księgach".

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi się wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych i obcych, źródła, wodospady, wywietrzniki, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie" (art. 28 ustawy). W 1998r. uznano za pomniki przyrody w Polsce ogółem 33231 tworów przyrody. Gwałtownie zwiększająca się liczba pomników przyrody nastąpiła po przyznaniu samorządom lokalnym prawa do wprowadzania tej formy ochrony.

Stanowiskami dokumentacyjnymi przyrody nieożywionej są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do udostępnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych oraz fragmenty eksploatacyjnych i nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych" (art. 29 ustawy). Ta forma ochrony przyrody służy jedynie nauce i edukacji, dlatego dotychczas utworzono dopiero 107 stanowisk dokumentacyjnych (dane z 1998 r.).

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosyste-

mów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym także miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu" (art. 30 ustawy). Za użytki ekologiczne uznano dotychczas 6113 obiektów o łącznej pow. ponad 360 tys. ha.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy wyznacza się w celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu natural-

nego i kulturowego dla zachowania jego wartości estetycznych" (art. 31 ustawy). Według danych z 1998 r. w Polsce wyznaczono ogółem 138 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o łącznej pow. 596 tys. ha.

Międzynarodowa ochrona przyrody polega na uczestnictwie poszczególnych krajów w konwencjach międzynarodowych i porozumieniach z sąsiednimi krajami w zakresie ochrony przyrody, które nakładają na dane państwo i jego służby nowe obowiązki. Polska uczestniczy w wielu konwencjach międzynarodowych.

Opracowano na podstawie materiałów szkoleniowych NATURA 2000 Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. ■

JAN SKŁODOWSKI

Z dziejów polskiego Spiszu

Dnia 17 marca br. o g. 17 odbędzie się w Popradzie – w Tatrzańskiej Galerii – ul. Hviezdoslavova 12 wykład dr. Jana Skłodowskiego poświęcony Podolińcowi i jego sławnemu kolegium pijarskiemu pełniącemu nieprzecenioną misję edukacyjną na terenie dawnego wielonarodowego Spiszu – tak w czasach Rzeczypospolitej, jak i po pierwszym jej rozbiórce. Podoliniec był bowiem jednym z trzech miast tzw. „okręgu podolinieckiego” zastawionego w 1412 r. Polsce wraz z 13 innymi miastami spiskimi przez węgierskiego króla Jana Luksemburskiego w zamian za znaczną pożyczkę pieniężną. Ten to zastawny obszar stanowił w Rzeczypospolitej starostwo spiskie.

Przez kolegium podolinieckie, w którym wykładowcami byli luminarze przede wszystkim polskiej oświaty, ale też i przybyli z różnych europejskich krajów, przewinęły się przez ponad dwa stulecia tysiące uczniów, reprezentujących różne stany, narodowości i wyznania. Dzięki wielkiemu prestiżowi kolegium, którego wysoki poziom znany był szeroko w tej części Europy, Podoliniec zyskał miano „Spiskiego Oksfordu”, niekiedy zwano go też „Atenami Północy” lub „Atenami nad Popradem”.

Temat spotkania w języku słowackim brzmi: "Spišský Oxford, Gymnázium (1642–1918) v Budove Kláštoru v Podolínci".

Kresowe portrety

16 marca br. o g. 18 w Galerii Sztuki „Sokół” w Nowym Sączu, ul. Długosza 3, odbędzie się wernisaż wystawy fotograficznej pt. *Kresowe portrety* autorstwa Jana Skłodowskiego (członka Związku Polskich Artystów Fotografików, publicysty, badacza Kresów).

Podczas wernisażu Autor opowie o swoich podróżach po dawnych Kresach Rzeczypospolitej, m.in. po Pokuciu i Huculszczyźnie, i spotkaniach z portretowanymi ludźmi.

Autor wystawy pisze:

Kresy to nie tylko szerokie, nostalgiczne krajobrazy i ślady przeszłości, to także ich mieszkańcy.

Ich twarze są kroniką szczególną – bo nie tylko ich życia, ale również przodków, całych pokoleń.

Tam, gdzie łaćskie krzyże i alfabet od wieków koegzystują z baniami cerkwi i cerylicą, gdzie granica między Zachodem a Orientem ma szerokość setek kilometrów, tam ludzkie oblicze bardzo wyraźnie wyraża, poprzez jakby genetykę przekazu historycznego, tamtejsze – inne – troski i przeżycia, nadzieje i beznadzieje...

Bo na Kresach od wieków radości i smutki miały zawsze swój jedyny, im tylko właściwy wymiar i ciężar...

Twarze kresowe to oblicza niby z minionej epoki, częściej pogodne niż chmurne, nierzadko sterane życiem niekoniecznie długim, ale zawsze wyrozumiałe dla swego losu, i choć niekiedy dumne, to mimo wszystko pochylone w pokorze przed jego nieodwołalnością i pogodzone z nią...

To oblicza autentyczne – oblicza ludzi, którzy są sobą, bo nie starają się być kimś. Oblicza, z których wyczytać można wiele.

Wystawa będzie czynna do dnia 17 kwietnia br. ■

więcej na: www.bielsko.ptt.org.pl

23.04.2016

rejon Szyndzielni i Klimczoka (Beskid Śląski)

21.05.2016

rejon Babiej Góry (Beskid Żywiecki)

04.06.2016

rejon Hrobaczej Łąki (Beskid Mały)

(akcja trwa od 23 kwietnia do 4 czerwca 2016 r.)

SPRZĄTAMY BESKIDY Z PTT

Beskid Mały, Śląski i Żywiecki - 2016

GMINA KOZY
przyjazne miejsce

Bieg i Rajd Kurierów

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział Beskid w Nowym Sączu, jako współorganizator wraz z Visegrad Maraton Rytró zaprasza na Bieg i Rajd Kurierów, który odbędzie się 7 maja 2016 roku.

Bieg Kurierów, to rywalizacja sportowa na historycznej trasie, jednej z dróg przerzutowych, prowadzącej z Rytra (stacja PKP) przez Połom na Przehybę (a więc z Rytra szlakiem żółtym, zielonym, niebieskim i czerwonym GSB do Polany Przehyba). Start biegu i rajdu nastąpi z dworca PKP w Rytrze, gdzie zlokalizowane będzie Biuro Zawodów. Najpierw na trasę wyruszą uczestnicy rajdu, a w dalszej kolejności uczestnicy biegu, a więc młodzież szkolna oraz pozostałe osoby, które z różnych względów zdecydują się na rajd, a nie bieg.

Przy schronisku na Przehybie zostanie ustawiona skrzynka, w której będzie można, nawiązując do historii, odnotować swój wynik z pokonania trasy. Na Przehybie dla uczestników biegu oraz rajdu przewidziany jest gorący posiłek, a dla wszystkich osób biorących udział w imprezie wspólne ognisko.

A wszystko zaczęło się od tego, że... w czasie wojny pomiędzy kurierami wytworzyła się pewna rywalizacja, polegająca na jak najszybszym przejściu trasy z Rytra przez Połom na Przehybę. Jak sami podkreślali zabawa ta stanowiła dla nich odprężenie w czasie ciężkiej i niebezpiecznej służby.

„W 1940 roku rekord tego marszu,

wynoszący 1 godzinę i 36 minut uzyskał Tadeusz Sokołowski – «Ogór». Mimo licznych prób rekord ten nie był do pobicia. W 1942 roku zespół: Mieczysław Chrzanowski i Jerzy Kotlarski uzyskał największe przybliżenie, pokonując tę trasę w czasie 1 godziny i 42 minut. Wiosną 1943 roku zespół: Mieczysław Chrzanowski, Zbigniew Kmiec i Adam Krzyształowicz, uzyskał fantastyczny czas 1 godziny i 27 minut. Rekord «Ogóra» został pobity i taki pozostał do dzisiaj” – Informacje te zostały zamieszczone w pracy Jerzego Kotlarskiego i Piotra Połomskiego *Strzelcy Podha-*

lańscy – AK. Oddziały partyzanckie na Sądecczyźnie i Podhalu.

Do tej pory wynik ten nie został oficjalnie przez nikogo poprawiony. Bieg Kurierów będzie pierwszą zorganizowaną imprezą, która będzie nawiązywała do sportowych dokonań z czasów wojny i będzie ich kontynuatorem.

Strona z informacjami: <http://www.visegradmaraton.info/132-bieg-kurierow-7-maja-2016-r>

Strona z zapisami: <http://zapisy.ultima-sport.pl/162>

1. Bieg i Rajd Kurierów Sądeckich

Trasa: Rytró - Przehyba

7 maja 2016 r.

„W 1940 roku rekord tego marszu, wynoszący 1 godzinę i 36 minut uzyskał Tadeusz Sokołowski – „Ogór”.
Mimo licznych prób rekord ten nie był do pobicia. W 1942 roku zespół: Mieczysław Chrzanowski i Jerzy Kotlarski uzyskał największe przybliżenie, pokonując tę trasę w czasie 1 godziny i 42 minut.
Wiosną 1943 roku zespół: Mieczysław Chrzanowski, Zbigniew Kmiec i Adam Krzyształowicz, uzyskał fantastyczny czas 1 godziny i 27 minut.
Rekord „Ogóra” został pobity i taki pozostał do dzisiaj.”

Dystans: 11 km

Szczegóły i zapisy:
www.visegradmaraton.info
biuro@visegradmaraton.info

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie
Oddział w Chrzanowie

Klub Sportowy
Kościelec Chrzanów

organizują

dla Szkolnych Kół Krajoznawczych PTT

VII Powiatowy Raid na Orientację

START: 22 marca 2016r. godz. 9:00

regulamin dostępny na stronie www.chrzanow.ptt.org.pl
tel: 886-059-850 (w godz. od 8 - 20)

PATRONI HONOROWI:

Janusz Szczęśniak — Starosta
Chrzanowski

Nadleśnictwo Chrzanów

Józef Haduch — Prezes
Zarządu Głównego PTT

SPONSORZY: PATRONI MEDIALNI:

Nadleśnictwo Chrzanów
Starostwo Powiatowe
w Chrzanowie

PTT Oddział Chrzanów

Klub Sportowy
Kościelec Chrzanów

Fundacja Viribus Unitis -
Połączonymi Siłami

przełom
TYGODNIK ZIEMI CHRZANOWSKIEJ

CHRZANOWSKA
TELEWIZJA LOKALNA

KULTURALNY CHRZANÓW

Nadleśnictwo Chrzanów

SZÓSTY POWIATOWY RAJD NA ORIENTACJĘ SZKOLNYCH KÓŁ KRAJOZNAWCZYCH POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

- Patronat Honorowy:** Janusz Szczęśniak – Starosta Chrzanowski.
Nadleśnictwo Chrzanów.
Józef Haduch – Prezes Zarządu Głównego PTT.
- Organizatorzy:** Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział w Chrzanowie.
Klub Sportowy Kościelec Chrzanów.
- Cel Rajdu:** Promocja aktywnego i zdrowego trybu życia bez uzależnień, a także poznanie technik orientacji w terenie z kompasem i mapą.

Regulamin Rajdu

- Rajd przeznaczony jest dla członków Szkolnych Kół Krajoznawczych PTT z opłaconą składką członkowską za 2016 r.
- Każde Koło może zgłosić do Rajdu nieograniczoną ilość drużyn dwuosobowych.
- Należy wypełnić kartę zgłoszeniową i wysłać ją do 18.03.2016 r. na adres: Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, ul. Sokoła 24/108, 32-500 Chrzanów, lub e-mailem na adres: chrzanow@ptt.org.pl, tel: 886-059-850.

Przebieg Rajdu:

- Rajd odbędzie się **22 marca 2016 r. (wtorek)**.
- Spotkanie organizacyjne uczestników przed Rajdem odbędzie się o godzinie 8:15 na terenie Szkoły Fundacji Viribus Unitis w Pogorzycach przy ul. Szymanowskiego 21.
- Start przewidziany jest o godzinie 9:00. Dojście na miejsce startu około 10 minut.
- Na trasie Rajdu znajdować się będzie 20 punktów kontrolnych z perforatorami. Dokładna lokalizacja punktów będzie zaznaczona na mapie do biegu na orientację wykonanej w skali 1:10000 z cięciem warstwicowym co 5 metrów. Zadaniem zespołów będzie odszukanie w terenie jak największej ilości punktów w jak najkrótszym czasie. Każdy zespół sam ustala kolejność potwierdzania punktów w terenie.
- Limit czasu wynosi 90 minut. Za każde 5 minut po limicie odejmuje się jeden punkt już zdobyty.
- Zakończenie Rajdu planowane jest około godziny 12:15.
- Każda z drużyn powinna posiadać ze sobą kompas oraz telefon komórkowy.
- Ubezpieczenie uczestników Rajdu we własnym zakresie.
- Organizatorzy nie ponoszą odpowiedzialności za ewentualny wypadek w czasie Rajdu.
- Oficjalne zakończenie rajdu odbędzie się na terenie Szkoły Fundacji Viribus Unitis w Pogorzycach przy ul. Szymanowskiego 21.

Nagrody:

- Drużynowo puchary i dyplomy dla trzech najlepszych Szkolnych Kół PTT w dwóch kategoriach wiekowych (I kat. to szkoły podstawowe i gimnazja, a II kat. to szkoły ponadgimnazjalne).
- Indywidualnie nagrody rzeczowe, medale oraz dyplomy przyznane zostaną dla 3 najlepszych drużyn w każdej z dwóch kategorii.
- Na zakończenie imprezy wśród wszystkich uczestników zostaną rozlosowane atrakcyjne nagrody rzeczowe.
- Nad przebiegiem Rajdu czuwać będą Organizatorzy.
- Sponsorami nagród będą: Starostwo Powiatowe w Chrzanowie, Nadleśnictwo Chrzanów i PTT Oddział Chrzanów.

Sprzątanie Tatr (www.czystetatry.pl)

Piąta edycja Czystych Tatr zbliża się wielkimi krokami! My już planujemy kolejną akcję, tak by w tym roku była jeszcze lepsza i dała Wam więcej satysfakcji. Już teraz otwieramy możliwość rejestracji, a ponieważ na niektórych szlakach TPN wprowadza ograniczenia w liczbie wolontariuszy, warto wcześniej wybrać trasę, na której macie zamiar sprzątać.

Rejestracja będzie odbywać się, podobnie jak ostatnio, za pośrednictwem naszej strony internetowej www.czystetatry.pl i zakładki „rejestracja”. Tam dokonujecie wszelkich formalności, a na Dolnej Równi Krupowej 1 lub 2 lipca będziecie mogli już tylko zgłosić się po „pakiet startowy” przed wyjściem na szlaki. W planie mamy usprawnienie pracy naszego biura podczas akcji, więc jeśli sprawdzą się nowe rozwiązania, w przyszłym roku, ci którzy zarejestrują się przez internet unikną kolejek.

W najbliższych tygodniach będziemy opracowywać całą logistykę Czystych Tatr. Mamy całą masę nowych pomysłów, więc śledźcie nasz FanPage, gdzie będziemy zamieszczać wszystkie bieżące informacje. Możecie też do nas pisać z Waszymi pomysłami i uwagami – co Wam się nie podobało, co powinniśmy zmienić i co poprawić? Czyste Tatry to przede wszystkim Wasza akcja, więc zrobimy wszystko, żebyście z roku na rok wyjeżdżali z Zakopanego z lepszymi wrażeniami i wspomnieniami

Zgodnie z obowiązującymi przepisami grupy dzieci i młodzieży szkolnej mają obowiązek posiadania przewodnika tatrzańskiego na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Grupy zorganizowane osób dorosłych nie mają obowiązku posiadania przewodnika tatrzańskiego. Stowarzyszenie „Czysta Polska” w miarę możliwości zapewni przewodnika tatrzańskiego zorganizowanym grupom dzieci i młodzieży szkolnej. Pierwszeństwo mają grupy z domów dziecka oraz rodzin ubogich powyżej 10 osób. Chęć skorzystania z usług przewodnika należy zgłaszać pod adresem wolontariusze@czystapolska.org.pl. Stowarzyszenie „Czysta Polska” zapewni przewodnika dla pierwszych 8 grup zorganizowanych. Kolejne grupy muszą wynająć przewodnika samodzielnie. Informacja o dostępności przewodników będzie zamieszczona na stronie.

CZyste TATRY

Tutaj możesz znaleźć przewodnika: www.przewodnictwo.org, www.przewodnik-tatrzański.pl/04_a.html

Więcej informacji na temat obowiązku poruszania się po Tatrach z przewodnikiem tutaj: [www.tpn.pl/zwiedzaj/turystyka-turystyka-piesza](http://www.tpn.pl/zwiedzaj/turystyka/turystyka-piesza)

Przeznacz 1% podatku dla PTT

PTT jest zarejestrowaną, posiadającą osobowość prawną organizacją pożytku publicznego.

W imieniu wszystkich naszych członków, w imieniu naszych ukochanych gór, prosimy o przekazanie 1% swych podatków na rzecz PTT.

Dlaczego nam?

• jesteśmy stowarzyszeniem miłośników gór • propagujemy nieskobudżetową turystykę górską • działamy na rzecz ochrony przyrody gór • szkolimy przewodników górskich i prowadzimy edukację młodych turystów • utrzymujemy się ze składek członkowskich i opieramy się na społecznej pracy naszych członków oraz sympatyków, nie mamy żadnych etatów ani pensji

Jak to zrobić?

Wystarczy w odpowiednim polu właściwego formularza PIT wpisać numer KRS: **0000115547** oraz w polu "Cel szczegółowy 1%" poinformować, na jaki Oddział przekazujemy 1% podatku, np. „**Oddział PTT w ...**”

UWAGA!

Członkowie i sympatycy oddziałów posiadających osobowość prawną mogą przekazywać 1% podatku bezpośrednio do Oddziałów, wpisując odpowiedni w odpowiednim polu właściwego formularza PIT jeden z poniższych numerów KRS:

- Oddział PTT w Bielsku-Białej – 0000085388
- Oddział PTT w Chrzanowie – 0000332365
- Oddział PTT w Jaworznie – 0000068103
- Oddział PTT w Nowym Sączu – 0000343564

WYDAWCA: ZARZĄD GŁÓWNY POLSKIEGO TOWARZYSTWA TATRZAŃSKIEGO

REDAKCJA: JÓZEF HADUCH, KINGA BURAS, BARBARA MORAWSKA-NOWAK

SKŁAD: KATARZYNA ŚLEDZ

ADRES REDAKCJI: UL. KONARSKIEGO 21/5, 30-049 KRAKÓW ♦ E-MAIL: PRACOWNIA@PTT.ORG.PL ♦ TEL.: 12 634-05-89

WERSJA ELEKTRONICZNA „CO SŁYCHAĆ?” JEST DOSTĘPNA NA STRONIE: [HTTP://WWW.PTT.ORG.PL](http://WWW.PTT.ORG.PL)